

נר לשולחן שבת

פרשת וישלח

גליון 550

בכל עניני העלון הארות ותרומות נתנאל רוזנבליט 03-5791486 ner4499@gmail.com

לזכות הנער אהרן מאיר זרביב נ"י לרגל הגיעו לעול מצוות יזכו הוריו היקרים לדאות ממנו נחת, לגדלו לתורה, ליראה ומעש"ט!

חידה: היכן מצינו בתורה פסוק המסתיים ב"ויאמר יעקב", היתכן?! התשובה בהמשך...

קטנתו!

תלמיד חכם צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית של גאווה. (סוטה ה). הפסוק 'קטנתו' הוא הפסוק השמיני בפרשה, שהיא הפרשה השמינית להורות שעל אופן זה מותר להתגאות ולתלות בעצמו, שאת הטובות שקיבל, יעקב תלה בזכות עצמו, והגם שהיא גאווה, אך תכליתה היא ענווה, כי הרי מעתה יאמר נתקטנו זכויותי, כי אכלתי אותם. (הגר"א)

"הגם לכו בהוראה שוטה, רשע וגם רוח". (אבות ד' ז')

חז"ל קראו לאדם המתנהג בגאווה "גס רוח". ויש לומר רמז נאה בטעם שנקטו הלשון "גס רוח", דהנה חז"ל אמרו שתלמיד חכם צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית (סוטה ה), ופירש רש"י שצריך שתהיה בו מעט גאווה.

הרי מבואר שתלמיד חכם צריך שיהיה בו גאווה אחד מס"ד חלקים, שהרי שמונה פעמים שמונה הוא שישים וארבע. ואסור לו להוסיף על כך אפילו מעט.

והנה אם יש בו מעט יותר גאווה מס"ד חלקים והיינו אפילו אחד מס"ג חלקים, הרי זה נקרא בעל גאווה, לכן קראו לבעל גאווה 'גס רוח' לרמז על הס"ג חלקים, שאם יש לו אפילו אחד מהם נקרא בעל גאווה! ("ניצוצי אהרן" מהגאון ר' אהרן חזן מצדיקי גלות אדום-ברית המועצות)

'מנחה' בגימטריא אבנים - האם יעקב שלח לעשו אבנים? ... אכן כן, אבנים טובות ומרגליות, שאדם צוררן בידו - "מן הבא בידו". (רש"י ל"ב י"ד מדרש אגדה, בעל הטורים שם)

שמעתי בשם רבינו תם שיעקב שלח לעשו נץ מאולף, שקורין אותו 'אסטור' או 'פלקון', שהמלכים והשרים משתמשים בו לצוד עופות, והוא דבר חשוב מאד בעיניהם, לפי שצדים בו בלי פריסת מצודה ומכמורת.

יעקב הכיר את עשו אחיו שהיה איש שדה ויודע ציד, לכן העניק לו מתנה נכבדה זו. זו הכוונה "מן הבא בידו", ממה שאדם רגיל להביא בידיו. (רבינו אפרים בעלי התוס' שם - הרוצה להחכים יעיין שטמ"ק חולין נ"ג.)

"אם תגביה כנשר" - שלח לו נשר - נגד תק"ן קרבנות. ("לקוט ראובני")

יעקב שלח לעשו תק"ן בהמות - סוד עמוק - אמר הקב"ה: 'חיך שבניך יצטרכו לפורעם לי בכל שנה!' (רא"ג עיי"ש וראה בראש העלון!)

רמזים בפרשה לפורים: "ורווח תשימו" - "רווח והצלה יעמוד ליהודים", רמז לדורות שיתנו שוחד לשרים. (בעה"ט ל"ב י"ז) "הצילנו נא מיד" זה המון, שיצא להכות אם על בנים "טף ונשים". (שם י"ב)

לא רק פורים יש בפרשה אלא גם "זכור"...

נשאלת השאלה, מפני מה נזכרו בפירוט כה רב בני עשו ומשפחותיהם בתורה הקדושה?!

כדי שנדע ונכיר את מי להניח ולא להרע לו ואת מי להחרים ולהרוג, שהרי על אדום-עמו של עשו ציוונו שלא לתעב אותם ולא לקחת את ארצם, אבל את עמלק ציוונו ההיפך, לתעב ולהחרים, לכן פירט את משפחות עשו ויחוסם, כדי שנכירם ונדע להתנהג עם כל אומה ואומה על פי דיני התורה.

פסוק זה - "ואחות לוטן תמנע" בא ללמדנו שעמלק אינו נחשב בכלל זרעו של עשו!

"ותמת דברה מינקת רבקה" - צדקת היתה דבורה בת עוץ, והיה עשו שנוא עליה. ציפתה אימתי ישוב יעקב ותראה את בניו ונשותיו.

גם לאחר שנפגש יעקב ועשו בפנואל והשלימו, עדיין היה כעסו אצור בו, וכשבא עשו לשמש את אביו, הכירה בו רבקה שעדיין לא שכחה חמתו, ונמנעה מלשלוח ליעקב שישוב הביתה.

עברו עשרים וארבעה חודשים, בהם יעקב שלח מדי חודש דורות לעשו. עתה ניכר היה בעשו ששכך כעסו. מיד שלחה רבקה את דבורה לבית אל, לומר ליעקב שישוב. כיון שבאה שמוח יעקב ביותר. אך לא ארכה שמוחתם, כי מיד בבואה מותה - עשתה שליחותה בחייה. (ס' הפרשיות)

דבורה אמה של רבקה היתה, ובאה עמה יחד עם אליעזר, אולם ברחא מביתו של יצחק בגלל עשו...

'שלושה נתעשרו על ידי מקל: יעקב, משה ודוד'. (מדרש הגדול ל"ב י"א)

"כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות". (ל"ב י"א)

'הגאון רבי יהושע ישעיה נויבירט היה מודה תמיד להקב"ה על כל הטובות שעשה עמו בהצלתו מידי הגרמנים בימי מלחמת העולם השנייה. מדי שנה היה עושה סעודה להודות על נס הצלתו שהתחבאו בני משפחתו בהולנד בבית בין הגויים והיה מספר על ניסי הצלתם.

פעם אמר לי: "כי במקלי עברתי את הירדן הזה", שהגעתי לבד לארץ ישראל עם מכתב אחד עם חור מאחורה וחור בסוליה ועתה הייתי לכמה מחנות..."

עוד סיפר לי כי בשנת תשל"ו, עת היה באירופה, נסע במיוחד להולנד, לבית בו היו מסתתרים ובירך "ברוך שעשה לי נס במקום הזה" בשם ומלכות'. ("קול התורה" חוברת ע"ח מהרה"ג יצחק שפיגל)

התשובה לשאלה היכן יש בתורה פסוק המסתיים ב"ויאמר יעקב"... בפרשת השבוע, המלאך, שרו של עשו שואל את יעקב "ויאמר אליו מה שמך ויאמר יעקב". (ל"ב כ"ח יש"כ ליידי הרה"ג רש"ר)

כאשר שאלוהו - אם כך מה ההבדל בין אמונה לבטחון? ענה רבי אהרן לייב: 'להאמין זה לדעת שהכל מהקב"ה, בטחון זה ה"בפועל"! אמונה בלי בטחון היא לא אמונה למעשה, היות ומשמעות הדבר בזה שלא בוטח כאומר - מה זה קשור אלי?!' 'בטחון צריך עבודה, אמירה סתמית שיש לך בטחון לא תועיל. אנשים רוצים לקפוץ בדרגה בבטחון יותר ממה שהם. לדוגמא: יש שנכנסים ליער בחושך, לבדם, במטרה להתעלות במידת הבטחון ונשארים שם כל הלילה ואומרים שהתחזקו בבטחון, ולמעשה הם רועדים מפחד...'

אחד השומעים, פוסק חשוב מחו"ל סיפר, כי בנובהרדוק היתה חורבה שאף אדם לא היה מעיז להכנס לשם אפילו ביום מחשש מזיקים. פחד נורא היה לעבור שם.

אדם נאמן סיפר לו כי הוא שמע מהבת של הסבא מנובהרדוק, שבלייל הסדר היה אביה לוקח אותה ואת אחיותיה לטייל והיו נכנסים לחורבה, להמחיש להם בפועל את האמונה שלילה זה שמור מן המזיקים! (ח"ו א' - ה"ל ידידי הרה"ג רבי משה סחייק 532 עמודים!)

הסבא היה אחד בדורו במידת הבטחון! דברי מרן רבי איסר זלמן מלצר

הרב רבי בנימין גרודקה - נובהרדקאי אמיתי, אמין לב, עשוי ללא חת! רבי בנימין נתקיים בו הכתוב בפרשת השבוע "ויהי בצאת נפשה כי מתה... ואביו קרא לו בנימין". יום היארצייט של אמו חל ביום הולדתו! מעט מדבריו: 'שלוש שנים רצופות למדתי בישיבת ביאליסטוק, ללא ביקור אחד בבית הורי. רוח הישיבה לעבודת ה' בהתלהבות כבשה את לבי. זכורני, כשלמדו מסכת יבמות האור בבית המדרש לא כבה כל הלילה, אהבת התורה היתה גדולה.

הארה - מה העולם הפסיד במעבר מנרות לחשמל. בהיות הנר דולק היה מאיר את הגמרא בלבד ומסביב הכל חושך. ממילא לא יכלת להוציא את הראש מהגמרא, לא כן מאז שאור החשמל כבש את החושך, העינים מתפתות לתור אחרי דברי בטלה...

היה דגש חזק על עבודת המידות. זכורני שראש הועד שהיה מהמבוגרים הציב שאלה בפנינו הצעירים: איזו מידה ניתן ללמוד מדרכיו של הסבא? קם תלמיד אחד והשיב: "הכרת הבורא". ענה לו ראש הועד: "נכון, הכרת הבורא היא מידה חשובה מאד, אבל גדולה הימנה העבודה על הכרת עצמו!"

אי אפשר להאמין היום, כיצד בחורים ממש צעירים למדו להכיר את נפשם ותכונתם והחלו לעבוד על בירור המידות בגיל צעיר. נובהרדוק לקחה ילדים ועשתה מהם אנשים גדולים!

בסעודה שלישית היינו מזמרים את כל הפרק הראשון של "מסילת ישרים": 'יסוד החסידות ושורש העבודה התמימה... (ובכל זאת - שמך לא שכחנו" עיי"ש לקט מופלא: סיפורים על גדלות נפש, חיים שהיו ואינם!)

סעודה שלישית של בחור נובהרדקאי

סיפר לי הרה"ג רבי אשר קליימן שליט"א: 'שאלתי את סבי, הגה"צ רבי מאיר קליימן אם הוא זוכר מיישיבתו בפניסק את הסיפורים הידועים על נובהרדוק, שהיו הולכים בחורים לבית מרקחת לקנות מסמרים וכדומה, שכידוע אחד מעקרונות נובהרדוק היתה 'אמיצות', שלא להתפעל מהעולם.

סבא השיב לי שהוא לא זוכר כאלה סיפורים אצלם בישיבה... אך הוא זוכר שפעם הלך בחור לאחד מחשובי הגבירים בעיר וביקשו אם יוכל לאכול אצלו סעודה שלישית. כמובן קיבלוהו בכבוד והניחו לפניו סעודת מלכים.

הבחור נטל ידיו, אכל כזית, אכל את המעט שנצרך למצוה, מיד בירך ברכת המזון והלך לו...

אמר הבחור לחבריו כי רצה לקיים את דברי רבינו יונה ב"יסוד התשובה": 'לא יניח המצוות מפני בושה. כגון, רגיל לאכול שלש סעודות בשבת למצוה ומתארח אצל בני אדם שאינם מחזיקים באותה המצוה. אל יניח המצוה מפני הבושה כי אוי לה לאותה בושה... אלא יעיז פניו ויאמר: "שימו ואסעד כמצות הבורא".'

ואפילו אם יהיו העולם מתלוצצים עליו, יש לו להיות כפתי בעיניהם ולא יעבור מצוה קטנה ממצוות הבורא! (נר לשולחן שבת)

השבת יחול יום הזכרון לגאון הצדיק רבי יוסף יוזל הורביץ "הסבא מנובהרדוק", ראש ישיבות נובהרדוק, י"ז כסלו תר"פ

בשנת תרע"ג השיא הסבא מנובהרדוק את בתו המלומדת שרה לגאון רבי אברהם יפה'ן ומינהו באופן רשמי לראש הישיבה. עם שהעריץ הסבא את חתנו הצעיר לא נשא לו פנים. מספרים, כי בעודו חתן מסיבות מסויימות ארע שהחסיר פעם או פעמיים מאמירת שיעוריו בישיבה.

העיר לו רבי יוזל שהוא גורם לו בכך סיבוכים, כי כל ההיתר שלו לקחת חלק מהוצאות חתונתו מקופת הישיבה מתבסס על כך שהוא מביא תועלת לישיבה בשיעוריו, אבל אם הוא מבטלם לפעמים, מתעוררת שאלה גדולה אם מותר לו להשתמש בכספי הישיבה למטרה זו... (תולדותיו וקוים לדמותו של מרן רבי אברהם יפה'ן)

עדותו של הגאון רבי אברהם יפה'ן

יעקב אבינו היה היחידי בין האבות שעבר חילופי מצבים באופן כה קיצוני, תמיד היה מוכן, בכלום הוא עמד - שלם! גם עלינו ללמוד להיות מוכנים לשינוי המצבים, בכל מצב שיהיה לא לאבד את העשתונות אלא לנצל כל אפשרות לעבודת ה'!

הסבא ז"ל היה דומה ליעקב אבינו. מתחילה נהג בפרישות, היה בודד. לאחר מכן עקר לדרך של זיכוי הרבים במידה עצומה.

בתחילה העמיד תלמידים הרבה, אחר כך בחר מספר בני עליה. בראשית יסד ישיבות במקומות קטנים, הרחק ממסילת הרכבת. זכורני, באחד המקומות הללו איך הסוס שהוביל אותנו שקע בטיט והעגלון עמד ועמל שעות לחלץ אותו.

לאחר מכן הקים מרכזי תורה דווקא בערים הגדולות. זוכר אני כאשר הסבא בא לעיר גדולה, רב אחד ביקר אותו על זה שמחפש ערים גדולות אשר חילול השבת מצוי בהם...

אמרתי לו שעלינו אי אפשר לשאול שאלות. מצבנו היום בבחינת 'אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי'... ("המוסר והדעת" פר' וישב)

מתורתו של הסבא מנובהרדוק - הנה מבואר ברמב"ן על הפסוק "בטח בה' ועשה טוב", שאפילו רשע הבוטח בה' חסד יסובבנו! 'כל הבוטח הוא מאמין, אך לא כל המאמין בוטח'. סיבת הדבר, מפני שירא לבטוח בה' מפני עוונותיו. כמו שמצינו אצל יעקב 'שהיה ירא שמא יגרום החטא', אלא שיש להבין, הרי חשש זה הוא באמת חסרון בבטחון, ואיך יתכן דבר כזה אצל יעקב?!

הסבא מנובהרדוק תירץ: יעקב פחד 'שמא יגרום החטא' מפני שהיה לו עסק עם עשו, אותו בירך יצחק 'והיה כאשר תריד ופרקת עולו... כוחו של עשו היה כה גדול עד שאם ירד יעקב אפילו מעט הוא יתגבר עליו. נמצא שיעקב לא היה יכול לילך בכח הבטחון לבד, כי אם היה לו חטא אזי החטא יגרום שעשו ינצחו, לכן פחד יעקב, אבל לא מטעם שהחטא הוא חסרון בבטחון, אלא שהחטא הוא חסרון בממשלת יעקב על עשו.

אבל לנו אין החטא שייך לבטחון, כי אפילו רשע הבוטח בבואר חסד יסובבנו. החטא שייך לתביעת הדין, אבל שיעשה החטא רושם ורפיון במידת הבטחון, לא ולא! ("מדרגת האדם" דרכי הבטחון ה')

מתוך הקונטרס המיוחד "מזקנים אתבונן", מתורת מרן בעל "איילת השחר" בעניני אמונה ובטחון

אם אדם נמצא בצרה או צריך ישועה וכדומה, אחד הדברים שיכול לעזור ביותר - זה הבטחון השלם בה' יתברך. כפי שנאמר "והבוטח בה' חסד יסובבנו". דהיינו, החזק בבטחונו - מי שבטחונו מאה אחוז בהקב"ה, חסד יסובבנו להצילו'.

'המצוה המיוחדת בדורנו היא להתחזק באמונה ובטחון בהקב"ה! בטחון בשלימות זוהי דרגה גבוהה מאד. להגיע לכך זו עבודה קשה, עבודה לכל החיים'.

'המצויאות היא כי בדורנו אנשים הם קטני אמונה, לאף אחד אין אמונה מוחלטת, כי להגיע ממש לבטחון צריך עבודה גדולה מאד - רבי יוזל מנובהרדוק עבד על זה כל החיים שלו!'